

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет медико-фармацевтичних технологій
Кафедра Клінічної лабораторної діагностики

СУДОВА МЕДИЦИНА. МЕДИЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

РОБОЧА ПРОГРАМА
освітньої компоненти

підготовки перший (бакалаврський) рівень

галузі знань 22 Охорона здоров'я

спеціальності 224 Технології медичної діагностики та лікування

освітньої програми «Лабораторна діагностика»

спеціалізації (й) -

2023 рік

Робоча програма освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство» спеціальності **224 Технології медичної діагностики та лікування** освітньої програми **Лабораторна діагностика** здобувачів вищої освіти 3 курсу (3.10д).

Розробники:

Должикова О.В. – доц. ЗВО каф. клінічної лабораторної діагностики, д.фарм.н., доц.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри клінічної лабораторної діагностики НФаУ

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Зав. кафедри

проф. Римма ЄРЬОМЕНКО

Робоча програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії з біомедичних дисциплін

Протокол від «01» вересня 2023 року № 1

Голова профільної комісії

проф. Надія КОНОНЕНКО

1. Опис освітньої компоненти

Мова навчання: українська

Статус освітньої компоненти: вибіркова

Передумови вивчення освітньої компоненти: «Судова медицина. Медичне законодавство» базується на знаннях з освітніх компонент вступ до фаху (історія медицини), українська мова та культура України, філософія, англійська мова, латинська мова та медична термінологія й інтегрується з цими освітніми компонентами.

Предметом вивчення освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство» є опанування відносин з надання медичної допомоги та пов'язаних з ними відносини, а також суспільних відносин, що виникають у процесі здійснення медичної діяльності

Інформаційний обсяг освітньої компоненти. На вивчення освітньої компоненти відводиться: 90 годин 3 кредити ECTS (3.10д).

2. Мета та завдання освітньої компоненти

Метою викладання освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство» є формування загальних знань про медичне законодавство, систематизація знань про здійснення медичної діяльності; розвиток у студентів наукового світогляду про медичне законодавство, як наукову дисципліну; її цілі, завдання, зміст і значення, формування правового мислення при вирішенні завдань, які виникають у роботі лаборанта (медицина); створити базу, яка визначає професійну компетентність і загальну ерудицію лаборанта (медицина).

Основними **завданнями** освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство» є розвиток у студентів правового мислення; надання певного обсягу знань що до питань правового статусу суб'єктів медичних правовідносин; регулювання трудової діяльності медичних і фармацевтичних працівників, надання медичної допомоги, набуття студентами знань щодо морально-етичних аспектів лікарської діяльності; опанування законодавчої бази щодо правового регулювання медичних експертиз та юридичної відповідальності медичних працівників.

3. Компетентності та заплановані результати навчання.

Освітня компонента “Судова медицина. Медичне законодавство” забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

інтегральна:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми при виконанні досліджень в лабораторіях різного профілю, інтерпретації їх результатів та управлінні роботою лабораторії або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки та наявність відповідних практичних навичок і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні (КЗ):

- **ЗК 1.** Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.
- **ЗК 4.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК 5.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК 6.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК 7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК 8.** Навики здійснення безпечної діяльності.
- **ЗК 9.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- **ЗК 10.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- **ЗК 11.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові – КФ):

- **ФК 1.** Здатність здійснювати безпечну професійну практичну діяльність згідно з протоколами, рекомендаціями щодо безпеки та діючим законодавством.
- **ФК 7.** Здатність застосовувати навички критичного мислення для конструктивного розв'язання проблем.
- **ФК 9.** Здатність здійснювати організацію та керівництво роботою у межах структурного підрозділу лабораторії на основі вміння управління людськими, матеріальними та інформаційними ресурсами.
- **ФК 10.** Здатність компетентно та професійно взаємодіяти з пацієнтами, колегами, медичними працівниками, іншими фахівцями, застосовуючи різні методи комунікації.
- **ФК 12.** Готовність до безперервного професійного розвитку.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє освітня компонента:

- **ПРН 1.** Проводити підготовку оснащення робочого місця та особисту підготовку до проведення лабораторних досліджень, з дотриманням норм безпеки та персонального захисту, забезпечувати підготовку до дослідження зразків різного походження та їх зберігання.
- **ПРН 6.** Верифікувати результати лабораторних досліджень в клініці внутрішніх хвороб (норма / патологія).
- **ПРН 16.** Виконувати санітарно-гігієнічні дослідження об'єктів довкілля, фізичних і хімічних факторів, антропогенних впливів тощо з підготовкою заключення.

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач освіти повинен

знати:

- чинне законодавство України про охорону здоров'я;
- міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та охорони здоров'я;
- тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я;
- рівні соціального регулювання медичної діяльності;
- права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- права людини у сфері охорони здоров'я (національні й міжнародні);
- види й підстави юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я;
- правові умови провадження окремих видів медичної діяльності;

вміти:

- самостійно працювати із законодавством України та міжнародними стандартами у сфері охорони здоров'я;
- аналізувати правову природу прав людини у сфері охорони здоров'я;
- використовувати законодавство України, Європейського суду з прав людини;
- належно забезпечувати документообіг у закладі охорони здоров'я;
- використовувати інформацію з прав людини у сфері охорони здоров'я;
- правильно кваліфікувати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних працівників;

володіти:

- методами набуття спеціальних знань, пов'язаних з особливостями правового регулювання медичної діяльності та підвищення правової грамотності лаборантів (медицина) у сфері надання медичних послуг;
- засобами розробки принципів (основних засад) державної політики у галузі охорони здоров'я;
- методами ведення спеціальної документації.

4. Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах					
	Денна форма (3.10д)					
	Усьо го	у тому числі				
л		п	лаб.	сем.	с. р.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин						
Тема 1. Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я в Україні.	8,5	0,5	2	-	-	6
Тема 2. Міжнародне, європейське та національне законодавство з питань права на охорону здоров'я.	8,5	0,5	2	-	-	6
Тема 3. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.	9	1	2	-	-	6
Тема 4. Правове регулювання трудової діяльності медичних працівників. Контрольні заходи.	11	1	4	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	37	3	10	-	-	24
Змістовий модуль 2. Правове регулювання лікарської діяльності.						
Тема 5. Правове регулювання надання медичної допомоги. Медичне втручання.	9	1	2	-	-	6
Тема 6. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності.	8,5	0,5	2	-	-	6
Тема 7. Морально-етичні аспекти лікарської діяльності.	8,5	0,5	2	-	-	6
Тема 8. Правове регулювання медичних експертиз.	8,5	0,5	2	-	-	6
Тема 9. Юридична відповідальність медичних працівників за професійно-посадові правопорушення. Контрольні заходи.	10,5	0,5	4	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	45	3	12	-	-	30
Семестровий залік з модуля «Судова медицина. Медичне законодавство»	8	-	2	-	-	6
Семестровий екзамен	-	-	-	-	-	-
<i>Усього годин</i>	90	6	24	-	-	60

5. Зміст програми освітньої компоненти.

Змістовий модуль 1. Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.

Тема 1. Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я в Україні.

Загальна характеристика права. Поняття права, його ознаки, джерела, функції. Медичне законодавство та його місце в системі правових знань. Забезпечення державної політики у сфері охорони здоров'я. Основні принципи та завдання охорони здоров'я. Міністерство охорони здоров'я України, його повноваження та функції.

Тема 2. Міжнародне, європейське та національне законодавство з питань права на охорону здоров'я.

Актуальність питань визначення та забезпечення права на охорону здоров'я. Історичні етапи становлення та розвитку права на охорону здоров'я у міжнародному законодавстві. Регламентація права на охорону здоров'я в нормативно-правових актах організацій регіонального рівня. Конституційне визначення права на охорону здоров'я в законодавстві деяких країн світу. Регламентація права на охорону здоров'я в Україні.

Тема 3. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.

Поняття та склад медичних правовідносин. Правовий статус медичних і фармацевтичних працівників: їх права та обов'язки. Порядок проведення атестації лікарів. Підприємництво в медичній галузі. Правові засади здійснення діяльності у галузі народної та нетрадиційної медицини. Права та обов'язки громадян України у сфері охорони здоров'я. Порядок направлення громадян на лікування за кордон. Порядок надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України. Історія становлення правової регламентації медичної діяльності щодо забезпечення прав пацієнта. Основні права та обов'язки пацієнта.

Тема 4. Правове регулювання трудової діяльності медичних працівників.

Загальна характеристика трудового законодавства. Правовий статус випускників ВМНЗ у період спеціалізації (інтернатури). Трудовий договір та порядок його укладення. Праця медичних працівників. Підстави та порядок припинення трудового договору. Робочий час та його види. Нормування робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я. Правове регулювання часу відпочинку. Дисциплінарна відповідальність працівників. Матеріальна відповідальність працівників.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання лікарської діяльності.

Тема 5. Правове регулювання надання медичної допомоги. Медичне втручання.

Правовий порядок надання медичної допомоги. Правовий порядок медичного втручання. Медична документація та її значення.

Тема 6. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності.

Правові та організаційні основи охорони материнства і дитинства. Донорство крові та її компонентів. Правовий порядок трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини. Правовий порядок застосування лікарських засобів. Правові та організаційні основи забезпечення громадян психіатричною допомогою. Правовий порядок захисту населення від інфекційних хвороб. Профілактика СНІДу.

Тема 7. Морально-етичні аспекти лікарської діяльності.

Морально-етичні аспекти лікарської етики та деонтології. Лікарська таємниця. Евтаназія. Штучне запліднення та імплантація ембріона. Застосування методів стерилізації. Зміна (корекція) статевої належності. Добровільне штучне переривання вагітності.

Тема 8. Правове регулювання медичних експертиз.

Несприятливі наслідки у медичній практиці, лікарські помилки, нещасні випадки. Порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян. Медико-соціальна експертиза втрати працездатності. Порядок встановлення групи інвалідності.

Судово-медична експертиза. Основні засади проведення судово-медичної експертизи у випадках «лікарських справ». Судово-психіатрична експертиза. Інші види експертиз.

Тема 9. Юридична відповідальність медичних працівників за професійно-посадові правопорушення.

Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників. Поняття та види адміністративної відповідальності. Поняття та види цивільно-правової відповідальності. Кримінальна відповідальність медичних працівників. Посадові та професійні злочини медичних працівників.

Семестровий контроль модуля «Судова медицина. Медичне законодавство».

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах (денна форма)
		3.10
1.	Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я в Україні.	0,5
2.	Міжнародне, європейське та національне законодавство з питань права на охорону здоров'я.	0,5
3.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.	1
4.	Правове регулювання трудової діяльності медичних працівників.	1
5.	Правове регулювання надання медичної допомоги. Медичне втручання.	1
6.	Правове регулювання окремих видів медичної діяльності.	0,5
7.	Морально-етичні аспекти лікарської діяльності.	0,5
8.	Правове регулювання медичних експертиз.	0,5
9.	Юридична відповідальність медичних працівників за професійно-посадові правопорушення.	0,5
Усього годин		6

7. Теми семінарських занять

Не передбачено робочим навчальним планом.

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах (денна форма)
		3.10д
1.	Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я в Україні.	2
2.	Міжнародне, європейське та національне законодавство з питань права на охорону здоров'я.	2
3.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.	2
4.	Правове регулювання трудової діяльності медичних працівників. Контрольні заходи.	4
5.	Правове регулювання надання медичної допомоги. Медичне втручання.	2
6.	Правове регулювання окремих видів медичної діяльності.	2
7.	Морально-етичні аспекти лікарської діяльності.	2
8.	Правове регулювання медичних експертиз.	2
9.	Юридична відповідальність медичних працівників за професійно-	4

	посадові правопорушення. Контрольні заходи.	
	<i>Підсумковий тестовий контроль засвоєння модуля I</i>	2
	Усього годин	24

9. Теми лабораторних занять

Не передбачено робочим навчальним планом.

10. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах (денна форма)
		3.10д
1.	Загальні питання правового регулювання та організації охорони здоров'я в Україні	6
2.	Міжнародне, європейське та національне законодавство з питань права на охорону здоров'я	6
3.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин	6
4.	Правове регулювання трудової діяльності медичних працівників	6
5.	Правове регулювання надання медичної допомоги. Медичне втручання	6
6.	Правове регулювання окремих видів медичної діяльності	6
7.	Морально-етичні аспекти лікарської діяльності	6
8.	Правове регулювання медичних експертиз	6
9.	Юридична відповідальність медичних працівників за професійно-посадові правопорушення	6
	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
	Усього годин	60

Завдання для самостійної роботи

1. Закріплення знань теоретичного курсу.
2. Напрацювання вмінь щодо оперування знаннями стосовно медичного законодавства.
3. Формування професійного світогляду студента в області медичного законодавства.
4. Підготовка доповідей на учбових конференціях.
5. Участь у науково-дослідній роботі.
6. Виступи з доповідями на студентських наукових конференціях, олімпіадах.
7. Виконання навчальних тестів.
8. Вирішування проблемних ситуаційних завдань.

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Максимально кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність - 60 балів, за результати модульного підсумкового контролю – 40 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно з конкретними цілями кожної теми.

На кожному практичному занятті студент відповідає на тестові завдання за темою практичного заняття, вирішує задачі, стандартизовані питання, знання яких необхідно для розуміння поточної теми, питання лекційного курсу і самостійної роботи, які стосуються поточного заняття; демонструє знання і вміння практичних навичок відповідно до теми практичного заняття. Студент на занятті може отримати від 4 до 6 балів, складання підсумкового контролю засвоєння ЗМ оцінюється від 2 до 6 балів.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

В модулі 2 змістовних модулі.

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Модуль 1		
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	60-100
Т (1-4)	Т (5-9)	
30-50	30-50	

Бали поточного контролю (змістовні модулі), отримані студентом протягом вивчення освітньої компоненти в рамках модулю, складаються, загальна сума балів складає від 60 (мінімальна кількість) до 100 (максимальна кількість) балів.

Семестровий контроль здійснюється по завершенню вивчення модулю. До семестрового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою та при вивченні модулю набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Форма проведення семестрового контролю стандартизована і включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 40. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 24 балів.

13. Форми поточного і підсумкового контролю успішності навчання

Поточна навчальна діяльність оцінюється під час кожного заняття: на практичному занятті тестовий письмовий контроль, контроль теоретичних знань, контроль практичних умінь та навичок.

Контроль засвоєння *змістовного модулю* полягає у тестовому контролі знань.

Підсумковий модульний контроль полягає в письмовій відповіді на білети, що містять теоретичне питання (теоретична частина) і вирішенні ситуаційної задачі (практична частина).

Форма підсумкового модульного контролю – семестровий залік.

14. Методичне забезпечення

1. Мультимедійні лекції.
2. Робочий зошит.
3. Методичні рекомендації за темами.
4. Законодавчі документи.
5. Тестові завдання.
6. Пакети білетів для змістовного та підсумкового модульного контроль.
7. Методичні рекомендації з підготовки до підсумкового модульного контролю з освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство».
8. Питання до підсумкового модульного контролю.
9. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з освітньої компоненти «Судова медицина. Медичне законодавство».

15. Рекомендована література

Основна

1. Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 книгах. — Книга 2. Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності: підручник (ВНЗ IV р. а.) / М.В. Банчук, В.Ф. Москаленко, Б.В. Михайличенко та ін.; за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. — 4-е вид., випр. – К.: Медицина, 2017. – 496 с.: табл.

Допоміжна

1. Кашинцева О.Ю. Медичне право. Наріжні проблеми медичного права : підручник / за ред. С.Г. Стеценка. – Київ : Атака, 2010.
2. Майданик Р.А. Медичне право в системі права України : навчально-практичний посібник / Р.А. Майданик. – Київ : Алерта, 2013.

3. Медико-правовий тлумачний словник / упоряд. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, Н.Є. Хлібороб, О.В. Циба; за ред. І.Я. Сенюти. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010.
4. Медичне право України : навч. посіб. / [укладач Котуха О.С.]. – Львів : Видавництво Львівська комерційна академія, 2014.
5. Охорона здоров'я в Україні : організація та законодавче забезпечення / І.А. Голованова, В.П. Лисак, В.М. Пашков [та ін.]; за заг. ред. В.П. Лисак [та ін.]. – Київ : МОРІОН, 2014.
6. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів) : монографія / С.Г. Стеценко, В.О. Галай – Київ : Атіка, 2010. – 168 с.
9. Сучасне українське медичне право : монографія / За заг.ред. С.Г. Стеценка. – Київ : Атіка, 2010. – 496 с.
10. Чеховська І. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення охорони здоров'я сімей в Україні / І. В. Чеховська // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2012. – № 2 (49). – С. 88 – 94.
20. Andre den Exter. Human Rights and Biomedicine. Antwerpen. – Apeldorn, Portland, 2010.
21. Byrne I., Ezer T., Cohen J., Overall J., Senyuta I. Human Rights in Patient Care: A Practitioner Guide / Under scientific editing of Senyuta I. – L'viv: LOBF Publishing House «Medicine and Law», 2012.
22. Charles Foster. Medical Law : A Very Short Introduction. – Oxford: Oxford University Press, 2013.
23. Alghrani A., Bennett R., Ost S. Bioethics, Medicine and the Criminal Law: The Chriminal Law and Bioethical Conflict: Walking the Tightrope. – Cambridge : Cambridge University Press, 2012.

16. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. <http://www.library@nuph.edu.ua> — бібліотека Харківського національного фармацевтичного університету.
2. <http://www.kh.med.bibc@ukr.net> — Харківська державна медична бібліотека.
3. <http://www.korolenko.kharkov.com> — Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка.
4. www.emed.org.ua — медична література.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
6. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.
7. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/print1394382702105452>
8. Міжнародні керівні принципи етики для біомедичних досліджень на людині / Рада міжнародних організацій медичних наук, 2002 р. URL: http://www.fhi.org/training/fr/retc/pdf_files/cioms.pdf
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. 2341-ІІІ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
11. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
12. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
13. Про екстрену медичну допомогу : Закон України від 05.07.2012 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>.
14. МЕДИЧНЕ ПРАВО ЧАСТИНА І. Електронний посібник. – URL: http://192.162.132.48:5000/MyWeb/manual/pravoznavstvo/meduchne_pravo_I_chastuna/3/3.htm#п1.
15. МЕДИЧНЕ ПРАВО ЧАСТИНА ІІ. Електронний посібник. – URL: http://192.162.132.48:5000/MyWeb/manual/pravoznavstvo/meduchne_pravo_II_chastuna/zmist/zmist.htm
16. Сайт кафедри Клінічної лабораторної діагностики [Дистанційне навчання](https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=3105) <https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=3105>